

JAANA SELANDER

TAUNOTIKKASEN sota alkoi vartiuvuorossa 30.11.1939 kello 7. Vartiotorni oli kannaksella Lipolan mutkassa. Vartiuvuorossa oli kaksi sotilasta, toinen tornissa ja toinen tornin juurella puhelimen ääressä. Kaiken varalta.

– Vartiotornista seurattiin jo ennen sodan syttymistä, mitä naapuri tekee. Rajan takana oli vilkasta liikettä. Aamulla vihollinen lähti sitten tulemaan sellaisella voimalla, aseilla ja miehistöllä, että hyvä, että päästiin pois, Tikkanen muistelee.

Nuorelle miehelle näky oli kauhistuttava, panssareita tuli rajan takaa kilometrin levyisenä vyöhykkeenä. Hyökkäysvaunujen takana oli miehistöä, autoja ja muuta kalustoa. Tykistökeskitys oli valtaisa. Hyökkäys oli hämmäntävä ja yllättävä.

Manittakoon, että kuuluisat Mainilan laukaukset laukaistiin muutamien kilometrin päässä Lipolasta. Pietariin Lipolasta on matkaa noin 60 kilometriä.

Keskitystä kesti melkein taukoamatta kahden päivän ajan. Suomalaiset olivat ryhmittyneinä asemiinsa, jonka jälkeen joukot vetäytyivät.

– Eivät suomalaiset pärjänneet niin suurelle porukalle.

Tauno Tikkanen muistaa, että sotilaskodin varasto evakuoitiin. Vääpeli antoi kaikille ohi kulkeville sotilaille luvan täydentää tupakka- ja makeisvarastoa niin paljon kuin kukin jaksaa kantaa.

Tauno Tikkanen ennen talvisotaa. Tikkanen asuu vielä kotipaikallaan Sulkavanjärven Lassilan tilalla.

Tauno Tikkanen oli tutustunut lähetti Huidaan, joka oli rikkaan talon poika, hänellä oli auto, jonka peräkontti lastattiin täyteen tupakkaa ja makeisia.

– Kävi kuitenkin niin, että joku tiesi varastosta ja kähvelsi sen.

Taistelut olivat kiivaita. Kompagnia siirtyi paikasta toiseen pitkiäkin matkoja.

Tauno Tikkanen muistaa, että koko talvisodan aikana tarjoutui vain kerran tilaisuus saunomiseen. Toi-

nenkin kerta piti olla, mutta siinä kävi niin hullusti, ettei lähetti löytänyt saunaa. Lapista kotoisin oleva toinen lähetti ei osannut suunnistaa, vaikka komppanian päällikkö **Verho** antoi tälle ohjeet saunan sijainnista. Lähetti ei uskonut Tikkaista, vaikka tämä sanoi toisen lähetin menevän väärään suuntaan.

Jouluksi komppania majoitui Hopeamäki-nimiselle paikalle. Muistikuvii Tikkaselle ovat jääneet vihollisen pommitukset. Tikkanen toi teltaan pienen kuusen oksan, jonka hän kiinnitti teltan keskisalkoon, siinä ei ollut koristeita. Miehillä jaettiin ylimääräinen joulukuivamuona, jossa oli kinkkua, pullaa, sokeria. Jokainen sai paketin.

TALVISODASSA oli kovia pakkasia. Uudet komiat nahkasaappaat eivät estäneet sitä, että toisen jalan varpaat paletuivat niin, että niistä lähtivät kynnet. Saappaat nimittäin kastuivat ja Tauno nukahhti heinäkasaa -30 asteen pakkasessa.

Tauno Tikkanen toimi talvisodassa komppanian lähettinä, komppanian tehtävänä oli Kannaksen taisteluissa partiointi ja avustaminen murtokohdissa.

Tikkasen komppanian päällikkö Verho kaatui 23.2.1940 Kämärällä lähettinsä kanssa. Tauno Tikkanen itse haavoittui vain 13 päivää ennen talvisodan päättymistä Pilppulassa, jossa kaatui 45 Suomen sotilasta.

– Peräännyttiin yöä myöten ja

kun aamu valkeni, meidän oli pakko leiriytyä matalaan petäjikköön. Venäläiset lentokoneet ampuivat suomalaisia. Vaikka oli pimeä yö, oli valoisaa kuin päivällä. Venäläiset valaisivat taistelumaaston valoraketein.

Tauno Tikkanen suojautui puiden runkojen suojaan.

– Kiven kupeessa kyyhötettiin, kiven takana oli kuusi. Lentokoneen tykin räjähtävä kranaatti osui kuuseen ja katkaisi sen kuin tupakan. Vieressä olleet sukset menivät silpuksi. Yksi sirpale osui takalistooni.

Sairasapu pääsi paikalle, sillä päivän valjettua levisi sankka sumu ja vihollisen lentokoneet eivät päässeet ilmaan. Tauno Tikkanen vietti Imatralle Rauhan sairaalaan ja sieltä junalla Porin yleiseen sairaalaan, josta myöhemmin haavoittuneet siirrettiin Kellahden kartanossa sijaitsevaan toipilaskotiin.

– Sumu ja pilvinen sää suojasivat koko sairaskuljetusmatkaa niin, etteivät venäläisten pommikoneet sitä häirinneet. Venäläiset pommitivat myös sisämaata ja yksi pomeista oli osunut Porin yleisen sairaalan seinän viereen, seinässä oli hiushalkeama kuudennen kerroksen kohdalle saakka.

Tauno Tikkanen muistaa, kuinka toipilaskodin kartanon omistajan rouva itki välirauhan solmimista. Rouvan mielestä sotaa olisi voinut vielä jatkaa, koska Suomen menetykset olivat suuret.

– Rouvalla ei ollut tietoa siitä tulihelvetistä, mitä olimme joutuneet

kestämään.

Tauno Tikkanen kotiutettiin vasta 23.5.1940 Kuopion sairaalasta.

– Arvaamattomia ja valtavia ovat muistot talvisodasta, Tikkanen sanoo.

– Minulla kävi valtavan hyvä tuuri, niin hyvä, ettei sitä ole kellään muulla, luonnehtii Tikkanen talvisodan kokemustaan ja ennen kaikkea sitä, että selvisi hengissä.

Pelolle ei voinut antaa tilaa, sillä sotia piti, koska ei ollut vaihtoehtoja. Tappioita piti välttää.

Sitä Tikkanen kuitenkin miettii, että miksi johtajiksi laitettiin kokemattomia päälliköitä, jotka antoivat perustelemattomia käskyjä. Ei ollut suunnitelmaa, ei etukäteisvalmisteluja.

Kannaksella oli Tauno Tikkasella muutamia tuttuja Kiuruveden miehiä: Rytkyttä **Erkki Lehto** ja **Eino Pesonen** sekä Ruutanalta **Tauno Väisänen**. **Poskimäen Antti** soti kannaksella niin ikään ja **Eino Tikkanen** Ryönänjoelta, **Tauno Tenhunen** ja **Seppo Tikankmäki** olivat Valkjärvellä.

» Minulla kävi niin hyvä tuuri, ettei sitä ole kellään muulla.

Tauno Tikkanen talvi- ja jatkosodan veteraani

Tammikuussa 1940 haudattiin samalla kertaa 11 kaatunutta

TALVISOTA Kiuruvedellä syntyneitä ja asuneita sotilaita kaatui talvisodassa 167. Kaiken kaikkiaan sota verotti Kiuruvedeltä 175 ihmistä. Sodan ensimmäinen kaatunut oli Vilho Hyvönen. Hän kaatui sodan ensimmäisenä päivänä 30.11.1939 Karjalan Kannaksella, Joutselässä Kivennavalla.

JAANA SELANDER

KERROTAAN, että **Vilho Hyvönen** oli käsketty perääntymään, johon Vilho oli vastannut: Vilho ei lähe tästä minnekään – tuokee lisse ammuslaatikoita.

Kiuruveden sankarihautausmaassa on 146 sotilain nimet. Kentälle jäi 41 kaatunutta. Muille paikkakunnille on haudattu 22 sankarivainajamme. Leskiä jäi 67 ja orpolapsia 92. Kiuruvetisiä kaatui Kämärässä, Summassa, Muolaassa, Taipaleenjoella, Kollaarjoella, Lemetissä, Suomussalmella, Uomaalla, Kuhmossa ja Äyräpäässä.

Vanhin kiuruvetinen kaatunut sotilas oli **Antti Remes**, syntynyt 9.7.1896 ja nuorin **Vilho Kauhanen**, syntynyt 2.1.1920.

Talvisodassa kaatui myös kuuluisa saarnamies ja poliitikko **Elias Siimojoki** 25.1.1940 Laatokan jääl-

lä.

Kiuruvetisille sotilaille muodostui kohtalonpaikaksi lähellä Pitkärantaa sijainnut Uomaa. Joulukuun 4. päivänä käydyssä puolustustaistelussa kaatui tai katosi yhteensä 29 kiuruvetistä, joista 16 kaatui Impilahden kunnassa Uomaalla. Tähän taisteluun osallistuivat 4./JR 39 joukot, joissa kiuruvetiset taistelivat.

Yleinen ja täydellinen liikekannallepano toteutettiin 14.10. 17.10. tuli määräys kotijoukkojen perustamisesta. Varusmiespalveluksesta kotiutetut oli kutsuttu jo ylimääräisiin kertausharjoituksiin syyskuussa.

Talvisota alkoi 30.11.1939 kello 7, jolloin Neuvostoliiton joukot aloittivat tykistötulen kaikilla rintamilla. Ensimmäisen päivän aikana pommitettiin Suomessa 16 paikkakuntaa.

Kiuruveden miesten vanhin ikä-

Kiuruveden ensimmäisten sankarivainajien hautaaminen. Tammikuussa 1940 haudattiin samalla kertaa 11 talvisodassa kaatunutta. Alunperin puolustusvoimat päätti, että talvisodassa kaatuneet haudataan taistelukentille, sotilaat, upseerit ja suojeluskunta kuitenkin alkoivat vaatia, että kaatuneet tuotaisiin kotimultiin. Ja niin tapahtui – veljeä ei jätetty edes viimeisellä matkalla.

luokka sijoitettiin Laatokan koillispuolelle (JR 39, KTR 13, Kev. Os. 13) ja nuorimmat, juuri varusmiespalveluksensa suorittaneet, määrättiin joukkoyksiköittensä mukana Karjalan kannakselle.

Kiuruvesi kuului ennen talvisotaa Savon sotilasläänin, joka muodostui Mikkelin ja Kuopion sotilaspiireis-

tä. Ennen talvisotaa Savon sotilasläänin joukkoyksiköistä muodostettiin 13D, johon kuuluivat JR 37, 38 ja 39 sekä KTR 13 yksiköt.

Talvisotaa kesti 105 päivää. Taistelu päättyi 13.3.1940. Suomi joutui rauhanehdoissa luovuttamaan Neuvosto-Venäjälle ylipäällikkö **Man-nerheimin** sanoja lainaten: ”mel-

keinpä jokaisen taistelutantereen, jolla Suomen sotilaat vuodattivat verta kaiken sen puolesta, mitä pidämme kalliina ja pyhänä”.

Talvisodassa menehtyi kaikkiaan 26 662 henkilöä. Kentälle kaatui 19 576, haavoittui 43 557, haavoitinsa kuoli 1 437, kaatuneita oli yhteensä 21 013 ja kadonneita 3 273.

ANTERO HUTTUSEN KOTIALBUMI